
Internationaal en Europees strafrecht en mensenrechten

1. Regelgeving

Momenteel is op het gebied van het internationaal strafrecht een nogal intense wetgevende activiteit merkbaar:

– Wet van 18 juli 2001 houdende wijziging van artikel 12bis van de Wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering (*B.S.* 1 september 2001, eerste uitgave).

Onderhavige Wet vervangt het oorspronkelijke artikel 12bis V.T.Sv. dat, door de verwoording van het vertegenwoordigingsbeginsel – ook plaatsvervangingsbeginsel genoemd – het Belgische strafaanwendingsrecht beoogde in overeenstemming te brengen met de verplichtingen, voortvloeiende uit artikel 8 van het Verdrag van Wenen inzake externe beveiliging van kernmateriaal van 3 maart 1980 (*B.S.* 14 augustus 1986). Het vestigde m.a.w. rechtsmacht in de gevallen waarin België niet uitleverde, zelfs indien geen buitenlands uitleveringsverzoek voorlag, maar enkel voor de misdrijven omschreven in artikel 7 van hetzelfde Verdrag en opgenomen in de artikelen 331bis, 477, 477sexies en 488bis Sw. De doctrinale kritiek op deze louter fragmentarische oplossing, alsook de vermenigvuldiging van bekrachtigde *c.q.* te bekrachtigen verdragen met vergelijkbare voorschriften over uitbreiding van rechtsmacht brachten de Regering ertoe het bestaande artikel 12bis V.T.Sv. te vervangen door een algemene bepaling die het voordeel biedt de Belgische jurisdicties systematisch bevoegdheid te verlenen wanneer een internationaal verdrag met strafrechtelijke inslag de partijen verplicht hun rechtsmacht, t.o.v. de verdragsrechtelijke delicten, uit te breiden om aan het beginsel *aut dedere, aut iudicare* gevolg te kunnen geven.

De memorie van toelichting preciseert dat de verplichting op grond van het nieuwe artikel 12bis beperkt blijft tot de voorlegging van het dossier aan het O.M. dat bij uitsluiting beslist te vervolgen of niet. Bovendien kan, krachtens

artikel 12 V.T.Sv., alleen vervolgd worden indien de verdachte in België wordt gevonden (*Parl. St. Kamer* 2000-2001, nr.1178/001, paragraaf 9).¹

– Wetsontwerp houdende instemming met het Aanvullend Protocol nr. 6 bij de Herzene Rijnvaartakte, gedaan te Straatsburg op 21 oktober 1999, voorgelegd op 6 december 2000 (*Parl. St. Senaat* 2000-2001, nr. 2-594), overgezonden naar de Kamer en door deze laatste aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd op 14 juni 2001 (*Parl. St. Kamer* 2000-2001, nr.1231/002).

Het Aanvullend Protocol nr. 6 strekt ertoe de strafmaat voor de overtredingen op de Rijnreglementering, die o.m. de kwaliteit van het water dient veilig te stellen tegen de verontreiniging door de scheepvaart, op te trekken in functie van de tarievenpolitiek die voor geldboeten wordt gevolgd door de Verdragsluitende Partijen, m.n. België, Nederland, Duitsland, Frankrijk en Zwitserland. Concreet betekent dit dat het maximum van de boeten niet alleen wordt vertienvoudigd, maar ook vastgesteld in euro.

Zoals uit de inhoud ervan blijkt, is het Aanvullend Protocol nr. 6 een gemengd verdrag, dat dus eveneens door de drie gewestelijke parlementen moet goedgekeurd worden.²

– Wetsontwerp tot invoeging van een artikel 10, 6° in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, ingediend op 28 maart 2001 (*Parl. St. Kamer* 2000-2001, nr. 1179/1) en overgezonden naar de Senaat op 8 juni 2001 (*Parl. St. Senaat* 2000-2001, 2- 779/1).

Tijdens de parlementaire debatten soms verward met het eerder besproken ontwerp tot wijziging van artikel 12bis V.T.Sv., heeft voormeld ontwerp nochtans een beperktere draagwijdte: het breidt de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken bij uitsluiting uit tot de misdrijven omschreven in artikel 2 van het Europees Verdrag tot bestrijding van terrorisme (Straatsburg, 27 januari 1977; *B.S.* 5 februari 1986), waarvoor deze facultatieve bepaling aan de Partijen geen dwingende bevoegdheidsuitbreiding oplegde. Con-

1. Aanbevolen literatuur: T. VANDER BEKEN, *Forumkeuze in het internationaal strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 1999, p. 185-208.

2. Aanbevolen literatuur: W.E. HAAK, "Nederlandse Rijnvaart-overtredingen onder de Akte van Mannheim", in *Rede en recht. Liber amicorum Nico Keijzer*, Deventer, Gouda Quint, 2000, p. 41-53.

creet moet, volgens de Minister van Justitie, het nieuwe artikel 10, 6° V.T.Sv. straffeloosheid voorkomen wanneer op het grondgebied van een Verdragsstaat een strafbaar feit naar artikel 2 wordt gepleegd en de vermoedelijke dader daarvan om humanitaire redenen door België, waar hij wordt aangetroffen, niet wordt uitgeleverd (*Nota van de Minister van Justitie aan de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers*, bijlage bij *Parl. St. Kamer* 2000-2001, nr. 1179/2, paragraaf 2).

– Wetsontwerp houdende instemming met de Overeenkomst opgesteld op grond van artikel K.3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie aangaande de verkorte procedure tot uitlevering tussen de Lid-Staten van de Europese Unie, gedaan te Brussel op 10 maart 1995, voorgelegd op 11 april 2001 (*Parl. St. Senaat* 2000-2001, nr. 2-717).

Deze summier overeenkomst van 17 artikelen, eind februari 2000 bekrachtigd door Denemarken, Duitsland, Finland, Portugal, Spanje en Zweden, werd uitgewerkt op grond van een Belgisch voorstel. Zij beoogt de uitleveringsprocedure op grond van het Europees Uitleveringsverdrag van 13 december 1957, alsook de ermee gepaard gaande detentieperiode, te verkorten in die gevallen waarin de opgeëiste persoon instemt met zijn overlevering aan de verzoekende Staat en derhalve formeel de uitleveringsformaliteiten – evenveel waarborgen in zijn voordeel – verzaakt. De memorie van toelichting bespreekt trouwens in de eerste plaats uitvoerig de conventionele bepalingen die voormelde instemming behandelen en licht ze toe vanuit de vaste Belgische praktijk, mede grotendeels pretoriaans gevestigd sedert het einde van de negentiende eeuw. Daarna wordt de nieuwe verkorte procedure vergeleken resp. met die *ex* artikel 19 van het Benelux-Uitleveringsverdrag (1962) en *ex* artikel 66 van de Overeenkomst ter uitvoering van het Schengenakkoord (1995). Ten slotte volgt de artikelsgewijze bespreking van de overeenkomst, doorspekt met meerdere verwijzingen naar BUV en SUO, alsmede met de *lege ferenda*-beschouwingen over de strekking van het nog in de steigers staande ontwerp van uitleveringwet o.m. wat de automatische afstand van de specialiteit betreft en het principe van de herroepbaarheid van de instemming in hoofde van de opgeëiste persoon.

Volledigheidshalve zij vermeld dat België, op grond van artikel 16 van de Overeenkomst, gebruik zal maken van de mogelijkheid tot geanticipeerde toepassing ervan in de relaties met die

Partijen die een gelijkaardige verklaring hebben afgelegd.³

– Wetsontwerp houdende instemming met het Internationaal Verdrag tegen de aanwerving, het inzetten, de financiering en de opleiding van huurlingen, opgemaakt te New York op 4 december 1989, voorgelegd op 4 juli 2001 (*Parl. St. Senaat* 2000-2001, nr. 2-826) en overgezonden naar de Kamer op 30 november 2001 (*Parl. St. Kamer* 2001-2002, nr. 1532/001).

Dit, voor bepaalde VN-Leden, politiek gevoelig Verdrag is nog niet van kracht, niettegenstaande een lange voorgeschiedenis. Het eerste initiatief ertoe dateert reeds van 1980 en ging uit van Nigeria. Zoals andere Afrikaanse Staten, beschouwde dit land de internationale delicten, thans opgenomen in de titel van het huidige instrument, als zoveel aanslagen op zijn soevereiniteit en zelfs op zijn bestaan. Ten gevolge van hevige polemieken tussen derdewereldstaten, Westerse Mogendheden en Oostbloklanden, werd het Bijzonder Comité, in 1981 beslist met de redactie van een sneuveltekst, gesplitst in twee werkgroepen: de eerste werkgroep besprak technische problemen op grond van bestaande antiterroristische verdragen, de tweede boog zich, in het algemeen, over de politieke aspecten van het onderwerp, te weten defensie, geostrategische belangen en werking van de veiligheidsdiensten en, inzonderheid, over het netelige probleem van de definitie zelf van de huurling⁴ en van de omschrijving van de conventionele misdrijven.

De definitieve verdragstekst is het werk van een nog later, door de Zesde Commissie, opgerichte Bijzondere Groep. Hij werd bij consensus goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 4 december 1989 (resolutie A/RES/44/34).

Het Verdrag steunt op twee pijlers: de strafbaarstelling van de gedragingen die de betiteling ervan opsomt en de organisatie van de internationale rechtshulp in strafzaken – uitlevering en kleine rechtshulp – met het oog op de efficiënte beteugeling van deze bij uitstek internationale criminaliteit.

Volgens de memorie van toelichting behoeft het Belgisch strafrecht geen aanpassingen wat de

3. Aanbevolen literatuur: G. VERMEULEN, "Nieuwe ontwikkelingen inzake internationale justitiële samenwerking in strafzaken in Europa", in G. VERMEULEN, T. VANDER BEKEN en B. DE RIJYVER (ed.), *Internationaal strafrecht. Actuele ontwikkelingen in België en Europa*, Brugge, Vanden Broele, 1998, p. 13-17.

4. De verdragsrechtelijke definitie wordt gegeven in art. 1. Conventie art. 47 van het Eerste Aanvullend Protocol bij de Conventies van Genève legt zij de nadruk op het winstbejag in hoofde van de huurling en beklemtoont zij het gebrek aan banden met de Partijen bij het conflict.